

ΜΠΣ ΤΠΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠ/ΣΗ
ΜΜΕ, ΕΙΚΟΝΙΚΗ ΙΔΕΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: Γ. ΠΛΕΙΟΣ
ΧΕΙΜΕΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ '09 - '10

Το ιστολόγιο ως εργαλείο μάθησης και συνεργασίας

Δημιουργός: Χριστίνα Οικονόμου (xrisoik@sch.gr)

Η Ισχύς εν τη ενώσει!
Παιδαγωγική αξιοποίηση των ΤΠΕ στην εκπαίδευση.

<http://kse08.wordpress.com/>

Σεπτέμβρης του 2010

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	ΣΕΛΙΔΑ
- Περίληψη	3
- Εισαγωγή	3
- Το πλαίσιο ανάλυσης των δημοσιεύσεων	4
- Μεθοδολογία της έρευνας	5
• Το ιστολόγιο	5
• Το δείγμα	5
• Η διαδικασία	6
• Τα ερευνητικά ερωτήματα	6
• Ανάλυση της γνωστικής παρουσίας	6
- Σύνοψη	11
- Βιβλιογραφία – Διαδικτυογραφία	12

Περίληψη

Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται έντονο εκπαιδευτικό και ερευνητικό ενδιαφέρον για τις υπηρεσίες δεύτερης γενιάς του Παγκόσμιου Ιστού (Web 2.0) και ειδικότερα για τα ιστολόγια (weblogs ή blogs), ως εργαλεία κοινωνικής οικοδόμησης της γνώσης. Στην εργασία αυτή παρουσιάζεται μια μελέτη που αφορά στη χρήση ενός εκπαιδευτικού ιστολογίου από επιμορφούμενους εκπαιδευτικούς ΠΕ60/70 με στόχο τη διαμοίραση ιδεών και την ανταλλαγή απόψεων γύρω από το θέμα του «Εκπαιδευτικού Σεναρίου με χρήση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας (ΤΠΕ)». Από τα αποτελέσματα της ανάλυσης της γνωστικής παρουσίας των επιμορφούμενων εκπαιδευτικών προκύπτει ότι τα ιστολόγια μπορούν να αποτελέσουν ένα αποτελεσματικό εργαλείο μάθησης και συνεργασίας.

Εισαγωγή

Το Διαδίκτυο και οι εκπαιδευτικές του εφαρμογές ως μέσα υποστήριξης και ενίσχυσης της μαθησιακής διαδικασίας βρίσκονται στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος τα τελευταία χρόνια. Το Διαδίκτυο μπορεί να παραμείνει ένα απλό μέσο πληροφόρησης, χωρίς καμιά ευρύτερη παιδαγωγική και μαθησιακή αξία, αν χρησιμοποιηθεί με βάση τα παραδοσιακά μοντέλα για τη μάθηση (Jonassen, 2003). Το Διαδίκτυο και οι υπηρεσίες του μπορούν να μετασχηματίσουν την παραδοσιακή διδασκαλία, καθώς υποστηρίζουν την ενεργητική συμμετοχή και τη συνεργασία μεταξύ των μαθητών ενώ παρέχουν πολλαπλές δυνατότητες έκφρασης, επικοινωνίας, διαλόγου διαπραγμάτευσης και τελικά μάθησης (Τζιμογιάννης & Σιόρεντα, 2007). Οι κοινωνικογνωστικές θεωρίες για τη μάθηση προτείνουν εκπαιδευτικές πρακτικές για την αξιοποίηση του Διαδικτύου και δίνουν έμφαση στη σημασία του διαλόγου ως μέσο διαπραγμάτευσης των εννοιολογικών σχηματισμών και οικοδόμησης της γνώσης από τα άτομα.

Τα τελευταία χρόνια αναπτύσσονται δυναμικά νέες υπηρεσίες του Παγκόσμιου Ιστού (Web 2.0) που είναι γνωστές και με τον όρο υπηρεσίες δεύτερης γενιάς, όπως ιστολόγια (blogs), ιστότοποι κοινωνικής δικτύωσης και επικοινωνίας, εργαλεία διαμοίρασης και ανταλλαγής πληροφοριών (όπως Facebook, YouTube), wikis κτλ. Κοινό στοιχείο των νέων υπηρεσιών είναι τα συμμετοχικά χαρακτηριστικά τους, όπως η αμφίδρομη επικοινωνία μεταξύ των χρηστών, ο ενεργός ρόλος και η ουσιαστική συμμετοχή των ατόμων, η ανάπτυξη της δημιουργικότητάς τους, η ανάπτυξη δικτύων και κοινοτήτων μάθησης. Με βάση τη θεωρία του εποικοδομισμού, της συνεργατικής και της εμπειρικής μάθησης, τα χαρακτηριστικά και οι δυνατότητες που μας προσφέρουν τα συνεργατικά εργαλεία του Παγκόσμιου Ιστού 2.0 (web 2.0) μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως εκπαιδευτικά εργαλεία (Βιβίτσου και άλλοι, 2007).

Το ιστολόγιο (blog) είναι ένα διαδικτυακό ημερολόγιο – σημειωματάριο (weblogs) που χρησιμοποιείται για την καταγραφή και ταξινόμηση των σκέψεων του συντάκτη με βάση την ημερομηνία και την ώρα που καταχωρούνται. Η θεματολογία τους εξαρτάται αποκλειστικά από τα ενδιαφέροντα του συντάκτη τους. Τα blogs ή weblogs υπάρχουν σε διάφορες παραλλαγές και σημαίνουν κάτι διαφορετικό για κάθε χρήστη. Τα ιστολόγια είναι ψηφιακά εργαλεία δεύτερης γενιάς που μπορούν να χρησιμοποιηθούν στην εκπαιδευτική διαδικασία λόγω της διαδραστικότητας που ενθαρρύνεται από το λογισμικό και δυνατότητας για ομαδική εργασία που προσφέρεται από το σχεδιασμό του.

Η δημιουργία και η τήρηση εκπαιδευτικού ιστολογίου (edublog) σηματοδοτεί την ανάπτυξη περιβάλλοντος δημοσιοποίησης των ιδεών, σκέψεων, απόψεων, γνώσεων των μαθητών/μαθητριών χρησιμοποιώντας το λόγο και την εικόνα

(κινούμενη ή μη) ως μέσα έκφρασης. Ο λόγος που καταγράφεται σε μορφή κειμένων (δημοσιεύσεις-posts και σχόλια-comments) συνδυάζει στοιχεία προφορικής και γραπτής έκφρασης και καθιστά το περιβάλλον ένα δυναμικό πυρήνα οικοδόμησης της γνώσης. Η οικοδόμηση της νέας γνώσης γίνεται μέσω της κατάθεσης επιχειρημάτων, θέσεων και αντιθέσεων μια διαδικασία που προωθεί την ανάπτυξη κριτικής σκέψης και δεξιοτήτων κατανόησης και παραγωγής γραπτού λόγου, καθώς και διαδικτυακών δεξιοτήτων (Βιβίτσου και άλλοι, 2007).

Τα τελευταία χρόνια οι εκπαιδευτικές εφαρμογές των ιστολογίων αναπτύσσονται δυναμικά σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, από την πρωτοβάθμια μέχρι και την επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών (Makri & Kynigos, 2007). Παράλληλα αποτελούν κι ένα αναπτυσσόμενο αντικείμενο μελέτης και έρευνας, καθώς τα άτομα που συμμετέχουν μπορούν να μάθουν μέσα από διαδικασίες συνεργασίας και αλληλεπίδρασης, ανάλυσης και εφαρμογής της υπάρχουσας γνώσης, ανταλλαγής ιδεών και διαμοίρασης της γνώσης με άλλα άτομα.

Στη χώρα μας, παρότι καταγράφονται σημαντικές προσπάθειες και πρωτοβουλίες για την παιδαγωγική αξιοποίηση των ΤΠΕ, ειδικότερα η εκπαιδευτική χρήση των εργαλείων και των υπηρεσιών του Web 2.0 φαίνεται να βρίσκεται στην πρώιμη φάση της και τα περισσότερα παραδείγματα αφορούν σε φοιτητές και ενήλικες (Jimoyiannis & Komis, 2007).

Η παρούσα εργασία παρουσιάζει τα αποτελέσματα μιας μελέτης που αφορά τη συμμετοχή επιμορφούμενων εκπαιδευτικών ΠΕ60/70 στο ιστολόγιο της τάξης, «Η Ισχύς εν τη ενώσει» (<http://kse08.wordpress.com/>), σχετικά με τη διερεύνηση της έννοιας του «Εκπαιδευτικού Σεναρίου με χρήση ΤΠΕ». Το ιστολόγιο αυτό σχεδιάστηκε με στόχο την αξιοποίηση των ΤΠΕ στην εκπαίδευση ως μέσω έρευνας, επικοινωνίας και οικοδόμησης της επιστημονικής γνώσης. Η μελέτη αυτή βασίζεται στην ανάλυση του περιεχομένου των δημοσιεύσεων των εκπαιδευτικών στο ιστολόγιο και σκοπεύει να διερευνήσει τη γνωστική παρουσία τους (Garrison et al., 2001) και πώς η ενεργή συμμετοχή τους σε ένα κοινωνικό δίκτυο, όπως είναι το εκπαιδευτικό ιστολόγιο, συμβάλει στην οικοδόμηση νέων γνώσεων.

Το πλαίσιο ανάλυσης των δημοσιεύσεων

Στην βιβλιογραφία αναφέρονται διάφορα μοντέλα ανάλυσης της πληροφορίας που διακινείται σε ασύγχρονες συζητήσεις, τα οποία βασίζονται στο ευρύτερο θεωρητικό πλαίσιο της κοινωνικής οικοδόμησης της γνώσης (Vygotsky, 1978).

Το πρώτο μοντέλο ανάλυσης περιεχομένου (content analysis) προτάθηκε από την Henri (1992) και διαρθρώνεται σε δύο άξονες: στο προϊόν μάθησης και στην διαδικασία μάθησης. Στο μοντέλο αυτό διερευνώνται πέντε αλληλοσχετιζόμενες παράμετροι: συμμετοχική, κοινωνική, αλληλεπιδραστική, γνωστική και μεταγνωστική.

Οι Gunawardena et al. (1997) πρότειναν το μοντέλο ανάλυσης αλληλεπίδρασης (interaction analysis) θεωρώντας ότι η διαδικασία οικοδόμησης της γνώσης αναπτύσσεται μέσω πέντε φάσεων:

- Διαμοίραση-Σύγκριση: Περιλαμβάνει μια παρατήρηση, μια γνώμη, μια συμφωνία, ένα παράδειγμα ή την ανάγνωση ενός προβλήματος.
- Ανακάλυψη-Διερεύνηση: Σύγκρουση-διαφωνία ανάμεσα σε μια νέα παρατήρηση και στις προϋπάρχουσες γνώσεις, αναγνώριση της διαφοράς στην κατανόηση νέων εγνοιών, παράθεση ερωτημάτων και απόψεων.
- Σύνθεση: Διαπραγμάτευση και προτάσεις για σύνθεση απόψεων και συνδημιουργία.
- Δοκιμή της σύνθεσης: Γνωστικά σχήματα, θεωρίες, γεγονότα, έλεγχοι, αντιλήψεις.

- Σύνοψη και εφαρμογή: Σύνοψη των ιδεών που σχετίζονται με τη νέα γνώση, εφαρμογή νέων γνώσεων για την επίλυση προβλήματος.

Οι Garrison et al. (2000) παρουσίασαν ένα νέο ερευνητικό μοντέλο το οποίο επικεντρώνεται στη μελέτη της ανάπτυξης μιας κοινότητας διερεύνησης (community of inquiry). Αυτό επιτυγχάνεται μέσα από τη μελέτη τριών αλληλοεξαρτώμενων διαδικασιών: της γνωστικής παρουσίας (περιεχόμενο των μηνυμάτων και ποιότητα επιχειρημάτων των μελών), της κοινωνικής παρουσίας (αλληλεπίδραση μεταξύ των μελών) και της διδακτικής παρουσίας (ρόλος και πρωτοβουλίες του διδάσκοντα).

Παράλληλα ο Avin (2000) διατύπωσε ένα παρόμοιο μοντέλο ανάλυσης των μηνυμάτων και της αλληλεπίδρασης των συμμετεχόντων. Το μοντέλο αυτό διακρίνει την ύπαρξη τριών διεργασιών στις ασύγχρονες συζητήσεις: την κοινωνική και απαντητική (διαδικασία επικοινωνίας μεταξύ διδάσκοντα και διδασκομένων) και την αιτιολογική (διαδικασία ανάπτυξης συλλογισμών).

Οι Heckman & Annabi (2005) πρότειναν ένα πλαίσιο που συνδυάζει τους δείκτες γνωστικής παρουσίας των Garrison et al. (2000) και Avin (2000), το οποίο εφάρμοσαν και στη συγκριτική μελέτη δύο συζητήσεων μεταξύ φοιτητών, μιας ηλεκτρονικής και μιας πρόσωπο με πρόσωπο.

Για της ανάγκες της παρούσας μελέτης, δηλαδή της ανάλυσης του περιεχομένου των δημοσιεύσεων των εκπαιδευτικών και της γνωστικής τους παρουσίας κατά την εκπαιδευτική ανάπτυξη του ιστολογίου, προχωρήσαμε σε μια προσαρμογή του πλαισίου των Heckman & Annabi (2005), η οποία διαρθρώνεται σε τρεις άξονες:

- Διερεύνηση: Διερεύνηση πληροφοριών και ιδεών, έναρξη θέματος συζήτησης, διατύπωση απόψεων και ανταλλαγή απόψεων.
- Ανάλυση: Ανάλυση πληροφοριών, παράθεση επιστημονικής γνώσης, επεξήγηση, εμπάθυνση.
- Ολοκλήρωση: Σύνθεση ιδεών, διατύπωση συμπερασμάτων, απόφαση, διαμόρφωση άποψης.

Μεθοδολογία της έρευνας

Το ιστολόγιο

Η έρευνα διεξήχθη κατά το σχολικό έτος 2009-2010 και για χρονικό διάστημα 2 μηνών (Μάιος-Ιούνιος 2010). Η επιμόρφωση αυτή έγινε στο πλαίσιο της «Επιμόρφωσης Β' Επιπέδου για την αξιοποίηση και εφαρμογή των ΤΠΕ στη διδακτική πράξη», του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και δια βίου Μάθηση» (<http://b-epipedo2.cti.gr/>). Αντικείμενο μελέτης ήταν η συμμετοχή των επιμορφούμενων εκπαιδευτικών στο εκπαιδευτικό ιστολόγιο «Η Ισχύς εν τη ενώσει» (<http://kse08.wordpress.com/>) διερευνώντας το θέμα «Εκπαιδευτικό Σενάριο με χρήση ΤΠΕ. Διαδέχθηκε να γίνει η διαπραγμάτευση του θέματος αυτού στο ιστολόγιο της τάξης με στόχο την εμπλοκή των επιμορφούμενων εκπαιδευτικών σε μια δραστηριότητα διεπιστημονικού χαρακτήρα, η οποία αξιοποιεί υπολογιστικά εργαλεία και υπηρεσίες του Διαδικτύου και γνώσεις από την Παιδαγωγική Αξιοποίηση των ΤΠΕ στην Εκπαίδευση.

Το δείγμα

Το δείγμα περιλάμβανε 19 επιμορφούμενους εκπαιδευτικούς ΠΕ60/70, οι οποίοι ήταν χωρισμένοι σε δύο τμήματα. Το Τμήμα Α' περιλάμβανε 9 επιμορφούμενους εκπαιδευτικούς ΠΕ60/70 από το Κέντρο Στήριξης Επιμόρφωσης (ΚΣΕ) Ελευσίνας και το Τμήμα Β' περιλάμβανε 10 επιμορφούμενους εκπαιδευτικούς από το ΚΣΕ Δραπετσώνας. Οι εκπαιδευτικοί του δείγματος ήταν εξοικειωμένοι με τη χρήση υπολογιστών και την πλοήγηση στον Παγκόσμιο Ιστό, μερικοί είχαν ελάχιστη

προηγούμενη εμπειρία συμμετοχής σε ιστολόγια και σχεδόν όλοι δεν ήξεραν για το Εκπαιδευτικό Σενάριο με χρήση ΤΠΕ. Όλοι οι εκπαιδευτικοί είχαν δικό τους υπολογιστή και σύνδεση με το Διαδίκτυο από το σπίτι ή στο σχολείο τους.

Η διαδικασία

Η ερευνήτρια, η οποία είναι και επιμορφώτρια της Επιμόρφωσης Β' Επιπέδου για την αξιοποίηση και εφαρμογή των ΤΠΕ στη διδακτική πράξη, ενημέρωσε τους συμμετέχοντες εκπαιδευτικούς για τη δραστηριότητα και προκάλεσε το ενδιαφέρον τους. Στη συνέχεια καθοδήγησε τους επιμορφούμενους εκπαιδευτικούς ώστε να εξοικειωθούν με το ιστολόγιο «Η Ισχύς εν τη ενώσει» (<http://kse08.wordpress.com/>) και να είναι σε θέση να συμμετέχουν ενεργά αποστέλλοντας σχόλια και δημοσιεύσεις. Ενημέρωσε αναλυτικά τους επιμορφούμενους για τον τρόπο εργασία τους (αναζήτηση σχετικών πληροφοριών από το Διαδίκτυο ή από άλλες πηγές), εξειδίκευσε το θέμα μελέτης και το χρονοδιάγραμμα της εργασίας των εκπαιδευτικών. Ο στόχος της πρώτης φάσης ήταν η μύηση των επιμορφούμενων εκπαιδευτικών στο αντικείμενο και η καλύτερη δυνατή προετοιμασία της συμμετοχής τους στην ηλεκτρονική κοινότητα του ιστολογίου. Τα βασικά ερωτήματα προβληματισμού, διερεύνησης και ανταλλαγής απόψεων των εκπαιδευτικών ήταν:

- Τι είναι τι περιλαμβάνει ένα Εκπαιδευτικό Σενάριο με χρήση ΤΠΕ;
- Ποιος ο βασικός σκοπός του Εκπαιδευτικού σεναρίου με χρήση ΤΠΕ;
- Ποια η χρησιμότητα του Εκπαιδευτικού σεναρίου με χρήση ΤΠΕ;
- Θα χρησιμοποιούσατε εσείς στην τάξη σας ένα Εκπαιδευτικό Σενάριο με χρήση ΤΠΕ;

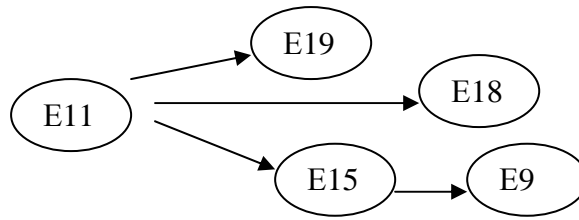
Τα ερευνητικά ερωτήματα

Τα ερευνητικά ερωτήματα που τέθηκαν στην παρούσα έρευνα είναι τα εξής:

1. Οι επιμορφούμενοι εκπαιδευτικοί μπορούν χρησιμοποιήσουν αποτελεσματικά ένα εκπαιδευτικό ιστολόγιο και να εμπλακούν σε διερευνητικές διαδικασίες μάθησης;
2. Το εκπαιδευτικό ιστολόγιο συμβάλλει στην οικοδόμηση γνώσης μέσα από της διαδικασίες επικοινωνίας και συνεργασίας των επιμορφούμενων εκπαιδευτικών;

Ανάλυση της γνωστικής παρουσίας

Από την αρχική δημοσίευση του ιστολογίου μέχρι το τέλος της μελέτης (Ιούνιος 2010), οι επιμορφούμενοι εκπαιδευτικοί έστειλαν συνολικά 20 δημοσιεύσεις και σχόλια. Όλες αυτές οι δημοσιεύσεις στάλθηκαν από το εργαστήριο της τάξης, καθότι οι επιμορφούμενοι εκπαιδευτικοί δεν είχαν χρόνο να ασχοληθούν εκτός εργαστηρίου με τη δραστηριότητα λόγω των εργασιακών, κοινωνικών και οικογενειακών υποχρεώσεών τους. Από αυτές, 5 δημοσιεύσεις στάλθηκαν από το ΚΣΕ Ελευσίνας (Τμήμα Α') και 15 από το ΚΣΕ Δραπετσώνας (Τμήμα Β') δημιουργώντας μια ανισομέρεια μεταξύ των δημοσιεύσεων των δύο τμημάτων. Από το Τμήμα Α', 5 εκπαιδευτικοί δεν έστειλαν καμιά δημοσίευση, ενώ από το Τμήμα Β', 1 εκπαιδευτικός δεν έστειλε καμιά δημοσίευση. Ο γράφος της Εικόνας 1 παριστάνει ένα ενδεικτικό τμήμα διαλόγου, που ξεκίνησε από μια δημοσίευση του επιμορφούμενου εκπαιδευτικού Ε11. Στο τμήμα αυτό βλέπουμε και τη δομή-συσχέτιση των διαφόρων δημοσιεύσεων-απαντήσεων μεταξύ των επιμορφούμενων:

Εικόνα 1: Παράσταση ενός τμήματος του διαλόγου στο ιστολόγιο.

Με βάση την ανάλυση του περιεχομένου της κάθε δημοσίευσης των επιμορφούμενων εκπαιδευτικών έγινε και η κατάταξή της στις αντίστοιχες φάσεις της γνωστικής παρουσίας (Εικόνα 2).

Κατηγορία	Αριθμός δημοσιεύσεων	
	Τμήμα Α'	Τμήμα Β'
Διερεύνηση	3	7
<ul style="list-style-type: none"> • Έναρξη θέματος συζήτησης • Διατύπωση άποψης • Ανταλλαγή απόψεων 	0 1 2	0 6 1
Ανάλυση	1	3
<ul style="list-style-type: none"> • Επεξήγηση • Επιστημονική γνώση • Εμβάθυνση 	0 1 0	1 0 2
Ολοκλήρωση	1	5
<ul style="list-style-type: none"> • Σύνθεση • Συμπέρασμα • Απόφαση-διαμόρφωση θέσης 	0 1 0	2 0 3

Εικόνα 2: Γνωστική παρουσία-Ταξινόμηση των δημοσιεύσεων

Στην κατηγορία Διερεύνηση ταξινομήθηκαν δημοσιεύσεις που αφορούσαν στην ενεργοποίηση θεμάτων, στη διατύπωση προϋπαρχουσών προσωπικών απόψεων και στην ανταλλαγή ιδεών. Χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι:

E11: «Το εκπαιδευτικό σενάριο είναι η διδακτική πορεία που θα ακολουθήσει ένας δάσκαλος για να διδάξει μία συγκεκριμένη ενότητα από το αναλυτικό πρόγραμμα με τη βοήθεια των νέων τεχνολογιών.»

E19: «με την συνεργασία των μαθητών και διασκεδάζοντας»

E17: «Το εκπαιδευτικό σενάριο είναι η πιο πρόσφατη εξέλιξη του διαθεματικού project της ελληνικής εκπαιδευτικής δεκαετίας 1990-2000. Η καινοτομία που εμπεριέχει είναι η χρήση των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική πράξη!

Αναμένουμε και τις νεότερες εξελίξεις του αξιότιμου Υπουργείου μας. Με τις υγείες μας!»

E9: «Το εκπαιδευτικό σενάριο δεν είναι τυποποιημένο σχέδιο διδασκαλίας.»

E13: «Εκπαιδευτικό σενάριο είναι η προσπάθεια του εκπαιδευτικού να φέρει το μαθητή πιο κοντά στις νέες τεχνολογίες και μέσα από αυτές

να κατανοήσει, να εμπεδώσει, να γενικεύσει, να αυτοαξιολογήσει νέες και παλιές γνώσεις της διδακτέας ύλης των μαθημάτων της τάξης του.»

E14: «Το εκπαιδευτικό σενάριο είναι μια πορεία διδασκαλίας με τη βοήθεια των νέων τεχνολογιών. Αυτή η διδασκαλία πρέπει να είναι δομημένη και προσαρμοσμένη στις νέες μεθόδους διδασκαλίας (ομαδοσυνεργατική). Πρέπει να έχει χρονικό περιθώριο (ώρες διδασκαλίας) και να βασίζεται σε μια θεωρία μάθησης. Να διαθέτει δραστηριότητες και φύλλα αξιολόγησης.»

E3: «Πρέπει να έχει συγκεκριμένη δομή και να συνοδεύεται από φύλλα οδηγιών και φύλλα εργασίας – αξιολόγησης.»

E4: «Ο δάσκαλος να είναι ικανός να μεταφέρει τη γνώση με τις νέες τεχνολογίες με την άμεση ενασχόληση και κατανόηση των μαθητών με αυτές.»

E16: «Εκπαιδευτικό σενάριο χρειάζεται στα ανοιχτού τύπου λογισμικά. Τα κλειστά λογισμικά δεν χρειάζονται σενάριο παρά μόνο φύλλα αξιολόγησης. Ένα εκπαιδευτικό σενάριο θα ήταν καλό να δημοσιευτεί στο διαδίκτυο ώστε να αξιοποιηθεί από συναδέλφους, προσαρμοσμένο βέβαια στις ιδιαιτερότητες της κάθε τάξης.»

Στην κατηγορία Ανάλυση ταξινομήθηκαν δημοσιεύσεις που αφορούσαν στην επεξήγηση και εμβάθυνση απόψεων, στην παράθεση επιστημονικής γνώσης και στην ανάλυση εννοιών. Χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι:

E15: «Εκπαιδευτικό σενάριο είναι η περιγραφή ενός μαθησιακού πλαισίου με εστιασμένο γνωστικό(ά) αντικείμενο(α), συγκεκριμένους εκπαιδευτικούς στόχους, παιδαγωγικές αρχές και σχολικές πρακτικές. Ένα τέτοιο σενάριο ενέχει (υλοποιείται μέσα από) σειρά εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων. Η δομή και ροή κάθε δραστηριότητας καθώς και οι ρόλοι του διδάσκοντα-μαθητών και η αλληλεπίδρασή τους με τα όποια χρησιμοποιούμενα μέσα και υλικό, περιγράφονται σε ένα πλάνο δραστηριότητας (activity plan). Μέρος ενός τέτοιου πλάνου προβλέπει τη χρήση λογισμικού.»

E17: «Το σενάριο θα πρέπει να χαρακτηρίζεται από:

- απλότητα
- ξεκάθαρους ρόλους
- σαφή ορισμό της αλληλεπίδρασης
- πρόβλεψη του χρόνου κάθε δραστηριότητας
- αξιοποίηση της φυσικής τάσης του κάθε παιδιού για διερεύνηση και δημιουργικότητα
- δυνατότητα καλλιέργειας δεξιοτήτων
- παροχή ευκαιριών για συνεργασία μεταξύ των παιδιών »

E1: «Βάσει της βιβλιογραφίας, ο ρόλος του εκπαιδευτικού είναι πολυσύνθετος και πολυδιάστατος: καλείται να παίξει

ρόλο εμπνευστικό, υποστηρικτικό, συμβουλευτικό, καθοδηγητικό μεν αλλά σε φθίνουσα πορεία (φθίνουσα καθοδήγηση). Καλείται να είναι ανοικτός στις απόψεις και τα ενδιαφέροντα των μαθητών, ευέλικτος, προσαρμοστικός, εφευρετικός, ενθουσιαστικός, ενημερωμένος σε νέες κατευθύνσεις της επιστήμης του, ικανός να παίρνει πρωτοβουλίες...»

E15 «Ο εκπαιδευτικός στο εκπαιδευτικό σενάριο έχει το ρόλο του διαμεσολαβητή. Είναι μια ιδιαίτερα δύσκολη εργασία γιατί ο πρέπει να ξεβουλευτεί από την εξουσία της έδρας και της απόλυτης ησυχίας που απαιτεί πολλές φορές στην τάξη του. Επιπλέον πρέπει να είναι ιδιαίτερα ευέλικτος, ώστε στη διάρκεια υλοποίησης του σεναρίου να μπορεί να διαμορφώνει την πορεία της διδασκαλίας ανάλογα με τις δυνατότητες των μαθητών και τις απαντήσεις τους....»

Τέλος στην κατηγορία Ολοκλήρωση ταξινομήθηκαν δημοσιεύσεις που αφορούσαν στη σύνθεση ιδεών, στη διατύπωση συμπερασμάτων, στη διατύπωση νέας άποψης και στη διατύπωση μιας ολοκληρωμένης θέσης για το θέμα του Εκπαιδευτικού σεναρίου με χρήση ΤΠΕ. Χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι:

E17: «*Εκπαιδευτικό σενάριο* είναι η περιγραφή ενός μαθησιακού πλαισίου με εστιασμένο γνωστικό(ά) αντικείμενο(α), συγκεκριμένους εκπαιδευτικούς στόχους, παιδαγωγικές αρχές και σχολικές πρακτικές. Ένα τέτοιο σενάριο ενέχει (υλοποιείται μέσα από) σειρά *εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων*. Η δομή και ροή κάθε δραστηριότητας καθώς και οι ρόλοι του διδάσκοντα-μαθητών και η αλληλεπίδρασή τους με τα όποια χρησιμοποιούμενα μέσα και υλικό, περιγράφονται σε ένα *πλάνο δραστηριότητας*. Μέρος ενός τέτοιου πλάνου προβλέπει τη χρήση λογισμικού.

Το σενάριο αποτελεί μια ουσιαστική παρέμβαση στη διδακτική πρακτική. Μέσω αυτού γίνεται ανάλυση της μεθόδου και της στρατηγικής σύμφωνα με την οποία προτείνουμε να εφαρμοστεί το σύνολο των σχεδιασμένων δραστηριοτήτων στην τάξη και στους προτεινόμενους ρόλους που καλούνται να παίξουν οι συμμετέχοντες (μαθητές, καθηγητές, επιμορφωτές και διοίκηση του σχολείου), αλλά και στη δομή της συνεργασίας μεταξύ διαφορετικών ομάδων (η τάξη σαν σύνολο, μικρές ομάδες μαθητών στην ίδια τάξη ή σε διαφορετικές τάξεις). Το σενάριο πρέπει να είναι σχεδιασμένο με τέτοιο τρόπο ώστε να επιτρέπει παρέμβαση και αλλαγή από μέρους του καθηγητή και δημιουργική χρήση του σεναρίου στην τάξη. Επίσης πρέπει να έχει τη δυνατότητα επέκτασης ανάλογα με τον αριθμό των μαθητών και τάξεων που παίρνουν μέρος.

Η συγγραφή των σεναρίων λαμβάνει υπόψη τα παρακάτω:

- Την πολυπλοκότητα της παιδαγωγικής, διδακτικής και γνωστικής προσέγγισης της πραγματευόμενης ενότητας με χρήση της συγκεκριμένης τεχνολογίας και του προτεινόμενου σεναρίου.

- Την εμπλοκή διαφόρων γνωστικών περιοχών και διαφορετικής φύσης παραγόντων στην εκμάθηση και διδασκαλία μιας διδακτικής ενότητας και την ανάγκη συνεργίας μεταξύ τους.
- Την ανάγκη συνεργασίας μεταξύ τεχνικών (ανθρώπων που έχουν εμπειρία στην δημιουργία και χρήση τεχνολογικών εργαλείων) και παιδαγωγών (ανθρώπων που έχουν εμπειρία στην διδακτική και μάθηση γνωστικών ενοτήτων) για την επιτυχή δημιουργία και συγγραφή ρεαλιστικών σεναρίων.
- Την άμεση ανταπόκριση των σεναρίων στην καθημερινή σχολική πραγματικότητα και την συμβολή τους στην αναβάθμιση της διδακτικής πρακτικής, της εξομάλυνσης δυσκολιών κατανόησης και της μαθησιακής επικοινωνίας.
- Την ανάγκη επικοινωνίας των σεναρίων (δραστηριότητες, εργασίες, ασκήσεις, μέθοδος εφαρμογής στην τάξη και στο σχολείο) με μαθητές, καθηγητές, διεύθυνση σχολείων και άλλων σχετικών φορέων.

ΠΗΓΕΣ:

http://xenios.cti.gr/support/documents/odhgkos_suntajhs_senariwn.doc»

E12: «ΤΕΛΙΚΑ ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ ΤΟ ΣΕΝΑΡΙΟ;

Μετά την εφαρμογή του πρώτου σεναρίου στην τάξη θα μπορούσα να εκφράσω την άποψη που λέει ότι το σενάριο είναι αρκετά χρήσιμο για την επιτυχία του διδακτικού μου στόχου. Αυτό που θα ήθελα να επισημάνω επίσης είναι η χρησιμότητα δημοσίευσης σεναρίων στο διαδίκτυο από συναδέλφους ,γιατί μπορεί ο καθένας μας να τα δει, να πάρει ιδέες, να τα επεξεργαστεί και να κάνει την εκπαιδευτική διαδικασία καλύτερη.»

E1: «...Πέρα όμως από όλα αυτά και ειδικά όταν σχεδιάζει ένα εκπαιδευτικό σενάριο, ο δάσκαλος πρέπει να είναι απίστευτα προετοιμασμένος αφενός πάνω στο θέμα του και αφετέρου πάνω στα λογισμικά που θα εντάξει στη διαδικασία. Παράλληλα θα πρέπει να έχει έτοιμες κι άλλες εναλλακτικές λύσεις, γιατί οι τεχνολογίες είναι απρόβλεπτες και δεν πρέπει να χάνεται το ενδιαφέρον κατά τη μαθησιακή διαδικασία λόγω τεχνικών προβλημάτων. Το ερώτημα είναι πώς θα συνδυάσει τους στόχους που έχει θέσει με τα ενδιαφέροντα των μαθητών που θα προκύψουν κατά την διαδικασία και τα οποία μπορεί να τον οδηγήσουν σε νέα στοχοθεσία.»

E17: «Αξίζει τελικά οι εκπαιδευτικοί να αφιερώνουν χρόνο για τη δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων, όταν επιθυμούν να δουλέψουν σε λογισμικά ανοιχτού τύπου. Κατά την εφαρμογή τους στην τάξη γνωρίζουν τα βήματα που πρέπει να ακολουθήσουν (την πορεία της διδασκαλίας) κι έτσι διαχειρίζονται αποτελεσματικότερα τα τυχόν προβλήματα που μπορεί να προκύψουν. Εξίσου όμως σημαντικό είναι και το γεγονός ότι μπορεί ο καθένας να μοιραστεί το σενάριό του με άλλους συναδέλφους. Έτσι , ο κάθε εκπαιδευτικός μπορεί να το μελετήσει, να το τροποποιήσει αν θέλει και να το εφαρμόσει στην τάξη του . Ανταλλάσσουμε ιδέες για να γινόμαστε καλύτεροι.»

E18: «Στο χώρο της ειδικής αγωγής στον οποίο βρίσκομαι το εκπαιδευτικό σενάριο που προσπάθησα να δημιουργήσω, με βοήθησε λειτουργώντας ως ένα πλαίσιο. Δεν είχα τη δυνατότητα να επιλέξω κάτι που ήταν φτιαγμένο ειδικά για τα παιδιά με ειδικές ανάγκες. Επομένως, διάλεξα ό, τι πιο εύκολο φανταζόμουνα ότι θα μπορούσα να εφαρμόσω στο τμήμα του ειδικού σχολείου με τις ανάλογες δραστηριότητες. Δεν μπορώ να ξέρω αν αυτό που έκανα εγώ θα βοηθήσει άλλους συναδέλφους. Εγώ προσωπικά έχω βοηθηθεί διαβάζοντας εκπαιδευτικά σενάρια άλλων συναδέλφων.»

Συμπερασματικά η ανάλυση του περιεχομένου των δημοσιευμάτων στο ιστολόγιο της τάξης και της γνωστικής παρουσίας των επιμορφούμενων εκπαιδευτικών έδειξε τα εξής:

- Οι εκπαιδευτικοί του δείγματος χρησιμοποίησαν με ευκολία το ιστολόγιο, εξοικειώθηκαν με την αποστολή δημοσιεύσεων και σχολίων και μεγάλο μέρος των εκπαιδευτικών συμμετείχε ενεργά σε διαδικασίες διαλόγου και διαπραγμάτευσης των απόψεών τους.
- Οι επιμορφούμενοι εκπαιδευτικοί οικοδόμησαν νέες γνώσεις για το αντικείμενο διαβάζοντας τις δημοσιεύσεις των συναδέλφων τους, αναζητώντας πληροφορίες από διάφορες πηγές (ηλεκτρονικές και έντυπες) και μετατοπιζόμενοι σταδιακά στα διάφορα επίπεδα γνωστικής παρουσίας.
- Οι εκπαιδευτικοί του Τμήματος Β' (ΚΣΕ Δραπετσώνας) έκαναν περισσότερες δημοσιεύσεις από τους εκπαιδευτικούς του Τμήματος Α' (ΚΣΕ Ελευσίνας) γενικά σε όλες της κατηγορίες γνωστικής παρουσίας.

Από αξιολόγηση που έκαναν οι ίδιοι οι επιμορφούμενοι εκπαιδευτικοί σε σχετικό ηλεκτρονικό ερωτηματολόγιο που τους δόθηκε (βρίσκεται αναρτημένο στη διεύθυνση: <https://spreadsheets.google.com/viewform?formkey=dEhGZGFYmnlIZ2NTeWM5NlBjXlUxeGc6MQ>), προέκυψε ότι η ενασχόλησή τους με το ιστολόγιο ήταν ενδιαφέρουσα, ευχάριστη και θα ήθελαν να επαναλάβουν μια παρόμοια δραστηριότητα. Θεώρησαν ότι απέκτησαν νέες γνώσεις, ακόμη κι όσοι δεν συμμετείχαν καθόλου, μέσω της παρακολούθησης των δημοσιεύσεων των συναδέλφων τους και της αναζήτησης πληροφοριών από το διαδίκτυο. Επίσης θεώρησαν ότι η ύπαρξη του ιστολογίου «Η Ισχύς εν τη ενώσει» τους χρησίμευσε αρκετά στο εκπαιδευτικό τους έργο. Η βασική αιτία που 6 επιμορφούμενοι εκπαιδευτικοί δεν έκαναν καμία δημοσίευση στο ιστολόγιο ήταν το ότι δεν τους ενδιέφερε το θέμα που διαπραγματευόταν η συγκεκριμένη δραστηριότητα.

Τα αποτελέσματα αυτά επιβεβαιώνουν μια αντίστοιχη έρευνα των Williams & Jacobs (2004), οι οποίοι διαπίστωσαν ότι ένας στους τρεις μεταπτυχιακούς φοιτητές οικονομικών θεώρησαν ότι το ιστολόγιο δεν ήταν χρήσιμο για αυτούς ή απείχαν από τις δημοσιεύσεις γιατί δεν είχαν κάτι χρήσιμο να πουν.

Σύνοψη

Από την παρούσα μελέτη είδαμε ότι το εκπαιδευτικό ιστολόγιο ενεργοποίησε σε μεγάλο βαθμό τους επιμορφούμενους εκπαιδευτικούς ώστε να οικοδομήσουν τη νέα γνώση μέσα από την επικοινωνία και το διάλογο. Φαίνεται ότι τα εκπαιδευτικά ιστολόγια μπορούν να ενταχθούν στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και υποστηρίζουν εκπαιδευτικές κοινότητες που μαθαίνουν μέσα από τη συνεργασία και την αλληλεπίδραση, ακόμη και σε χρόνο ή χώρο εκτός του εργαστηρίου.

Φυσικά χρειάζεται περισσότερη έρευνα, καθώς το δείγμα ήταν μικρό και η εκπαιδευτική χρήση των ιστολογίων βρίσκεται σε πρώιμη μορφή στη χώρα μας. Πιστεύουμε όμως ότι οι επιμορφούμενοι εκπαιδευτικοί είχαν τη δυνατότητα να βιώσουν την πρακτική των θεωριών που διδάσκονται για την αξιοποίηση των εκπαιδευτικών ιστολογίων και ίσως κάποιιοι από αυτούς να χρησιμοποιήσουν παρόμοιες πρακτικές στην τάξη τους.

Σημαντικές παράμετροι για την εκπαιδευτική αξιοποίηση των ιστολογίων είναι: ο ρόλος του επιμορφωτή εκπαιδευτικού και της διδακτικής του διαμεσολάβησης, οι βέλτιστοι τρόποι ενεργοποίησης και εμπλοκής των επιμορφούμενων, οι δεξιότητες που καθιστούν τους επιμορφούμενους ενεργούς, ο ρόλος του γνωστικού αντικειμένου και γενικότερα ο κατάλληλος σχεδιασμός του εκπαιδευτικού ιστολογίου.

Οι έρευνες για την αξιοποίηση του εκπαιδευτικού ιστολογίου ως εργαλείο μάθησης και συνεργασίας σίγουρα θα συνεχιστούν στο μέλλον και τα αποτελέσματά τους αναμένεται να συμβάλλουν στη επιστημονική γνώση και στο σχετικό διάλογο για τις καλύτερες πρακτικές εφαρμογής των ιστολογίων στην εκπαίδευση.

Βιβλιογραφία - Διαδικτυογραφία

- Αγγέλαινα Σ., Τζιμογιάννης Α. (2009). Το εκπαιδευτικό ιστολόγιο ως εργαλείο κοινωνικής οικοδόμησης της γνώσης: Μια ανάλυση της γνωστικής παρουσίας των μαθητών. 6^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Διδακτικής των Φ.Ε. και Ν.Τ. στην Εκπαίδευση, <http://www.uowm.gr/kodifect/?q=el/node/173>.
- Anderson, T., Rourke, L., Garrison, D. R., & Archer, W. (2001). Assessing teaching presence in a computer conferencing context. *Journal of Asynchronous Learning Networks*, 5(2), <http://www.aln.org/alnweb/journal/jaln-vol5issue2v2.htm>
- Aviv R. (2000). Educational performance of ALN via content analysis. *The Journal of Asynchronous Learning Networks*, 4(2).
- Βιβίτσου, Μ., Γκίκας, Α., Μηνάογλου, Ν., Κονετάς, Δ., Οικονομάκος, Η., Λαμπροπούλου, Ν. & Παρασκευάς, Μ. (2007) . Τα ιστολόγια ως εργαλεία συνεργασίας και μμάθησης στο πλαίσιο της διαδικτυακής κοινότητας Ελλήνων εκπαιδευτικών του Πανελλήνιου Σχολικού Δικτύου. *In the Proceedings of the 2nd National Conference for the Use of ICT in Education. Scientific Society for the Valorization of ICT in Education*. Retrieved on 16 May 2009, <http://www.intelligenesis.eu/nikiweb/pubdocs/07/Vivitsou-et-alEEEEP-07+.doc>.
- Garrison, D. R., Anderson, T. & Archer, W. (2000). Critical inquiry in a text-based environment: Computer conferencing in higher education. *The Internet and Higher Education*, 2(2-3), 87-105.
- Garrison, D. R., Anderson, T., & Archer, W. (2001). Critical thinking, cognitive presence and computer conferencing in distance education. *American Journal of Distance Education*, 15(1), 7-23.
- Gunawardena, C. N., Lowe, C. A., & Anderson, T. (1997). Analysis of a global online debate and the development of an interaction analysis model for examining social construction of knowledge in computer conferencing. *Journal of Educational Computing Research*, 17(4), 395-429.
- Heckman, R. & Annabi, H. (2005). A Content Analytic Comparison of Learning Processes in Online and Face-to-Face Case Study Discussions. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 10(2), <http://jcmc.indiana.edu/vol10/issue2/heckman.html>.

- Henri, F. (1991). Computer Conferencing and Content Analysis. In A. Kaye (Ed). *Collaborative Learning Through Computer Conferencing, The Najaden Papers*, 117- 136, New York: Springer.
- Jonassen, D.H. (1996). *Computers in the classroom: Mindtools for critical thinking*. Columbus, OH: Merrill/Prentice-Hall.
- Jimoyiannis A. and Komis V. (2007), Examining teachers' beliefs about ICT in education: implications of a teacher preparation programme, *Teacher Development*, 11(2), 181-204
- Makri, K., & Kynigos, C. (2007). The Role of Blogs In Studying The Discourse And Social Practices of Mathematics Teachers. *Educational Technology & Society*, 10 (1), 73-84, http://www.ifets.info/journals/10_1/8.pdf
- Vygotsky L. S. (1978). *Mind and Society*, Cambridge Harvard University Press
- Williams, J. B., & Jacobs, J. (2004). Exploring the use of blogs as learning spaces in the higher education sector. *Australasian Journal of Educational Technology*, 20 (2), 232-247, retrieved December 16, 2006, <http://www.jeremybwilliams.net/AJETpaper.pdf> .
- Τζιμογιάννης Α. & Σιόρεντα Α. (2007). Το Διαδίκτυο ως εργαλείο ανάπτυξης της κριτικής σκέψης, στο Κουλαϊδής Β. (επιμ.), *Σύγχρονες θεωρίες για την ανάπτυξη της κριτικής- δημιουργικής σκέψης*, 355-374, Αθήνα ΟΕΠΕΚ.

